

Čís. 2033.

Není porušením předpisu Šu 11 tr. zák., vyvozuje-li soud buď z projevu samého nebo z okolností jej doprovázejících pravý smysl projevu a úmysl pachatelův. Jde tu o skutkové zjištění, jemuž lze odporovati toliko s hlediska Šu 281 čís. 5 tr. ř.

Ochrana republiky (zákon ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n.).

Jde o »pobuřování« ve smyslu Šu 14 čís. 1 zákona, snažil-li se pachatel svými výroky vyvolati nadšení posluchačstva pro ideu osvobození (Němců) od domnělého otroctví a tím přivoditi náladu nepřátelskou ústavní jednotnosti Čsl. republiky.

Obrat »p r o jeho vznik« má toliko znamenati, že vznik státu, t. j. okolnost, že vstoupil v život, že jest a trvá, musí býti buď skutečným nebo předstíraným důvodem a rovněž prostředkem pobuřovací činnosti pachatelovy. Zmínka o vzniku státu zakládá skutkovou podstatu Šu 14 čís. 1 zákona toliko, poukazuje-li pachatel na jistý vztah mezi okolností vzniku a státem samým a připisuje-li okolnosti té vlastnosti, účele nebo účinky posluchačům nepříznivé.

Pobuřovati proti státu pro jeho vznik možno nejen tím, že se nepřívětivě kritizuje způsob jeho vzniku, nýbrž také kritikou účelů a následků jeho vzniku.

(Rozh. ze dne 24. června 1925, Zm II 56/25.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost obžalovaného do rozsudku zemského soudu v Opavě ze dne 22. prosince 1924, jímž byl stěžovatel uznán vinným přečinem podle Šu 14 čís. 1 zákona ze dne 19. března 1923, čís. 50 Sb. z. a n.

D ů v o d y:

Nelze přisvědčiti zmateční stížnosti, uplatňující zmatek Šu 281 čís. 9 a) tr. ř. výtkou, že tu není skutkové podstaty přečinu podle Šu 14 čís. 1 zák. na ochr. rep., jelikož chybí jak zákonný znak »pobuřování« a »pobuřování proti ústavní jednotnosti státu«, tak znak »pro jeho vznik«. Zmateční stížnost jest z valné části jen pouhým brojením proti skutkovému podkladu právního úsudku soudu nalézacího. Nepřípustný tento postup ovšem kryje tvrzením, že napadená usuzovací činnost soudu prvé stolice porušuje zásadu Šu 11 tr. zák., že pro myšlenky nebo pouhý úmysl nemůže nikdo býti zodpovědným. Stěžovatel prý nemluvil ani o vzniku státu, ani o Němcích v Čsl. republice, ani o odtržení jistého území od republiky. Zjišťuje-li tedy rozsudek, že se první věta a poslední věta závadného projevu vztahuje na německé obyvatele Čsl. republiky, že smysl dotyčného projevu jest ten, že zdejší Němci změnou dějin, tedy výsledkem války případně převratem a vznikem republiky »in Schmach und Knechtschaft geraten sind«, a že k vůli osvobození jistá území státu by měla býti od něho odtržena, vznáší prý tím zřejmě do jednání a úmyslu obžalovaného trestné prvky, po nichž není tam ani stopy. Než názor stížnosti, v těchto vývodech se zračící, že skutková povaha verbálních deliktů vyžaduje, by závadný smysl projevu došel v něm vý-

slovného výrazu, jest právně mylným. Zásada §u 11 tr. zák. platí jen pro ony případy, ve kterých nebyl předsevzat »žádný zevní zlý čin«, z čehož pro delikty verbální plyne toliko, že myšlenky nebo pouhý úmysl pachatelův zůstávají beztrestnými, jen pokud trestný jich obsah ze slov a doprovázejících je okolností není vůbec poznatelným. Stačí tedy i použití výrazů dvojnásobných, mluvy obrazné, obrátů, používaných v několicerém smyslu, zahalení pravého smyslu v roušku povídky a pod., za předpokladu, že smysl ten jest vůbec poznatelným. Otázku tu nelze řešiti toliko z projevu samého, nýbrž dlužno přihlížeti též k okolnostem jiným, jakými jsou na př. politické smýšlení řečníka, posušky, jimiž řeč svou doprovázel, ton, ve kterém projev přednášel, příčinu a příležitost, za které byl pronesen a pod. Vyvozuje-li tedy soud buď z projevu samého nebo z okolností, jej doprovázejících, pravý smysl projevu a úmysl stěžovatelův, nelze mluvit o porušení §u 11 tr. zák. Závěru takto získanému možno jako skutkovému zjištění odporovati toliko zmatkem §u 281 čís. 5 tr. ř. Stížnost ovšem vytýká výroku o smyslu projevu, že spočívá na nepřípustné argumentaci. Než stěžovatel při tom vychází ze skutkového předpokladu, odporujícího obsahu rozsudku. Podle něho obžalovaný označil za příčinu potupy a otroctví Němců změnu dějin, nikoli změnu osudu (den Wandel der Geschichte), poukazoval tedy zřejmě na historickou skutečnost. Dovozuje-li soud z dalšího formálně bezvadného zjištění, že dotyčná věta vztahovala se na německé obyvatele v Čsl. republice, že onou skutečností byl míněn vznik Čsl. státu, závěr ten odpovídá pravidlům logiky, takže nemůže býti řeči o nedostatku důvodů ve smyslu §u 281 čís. 5 tr. ř.

Totéž platí o zjištění, že smysl projevu byl ten, že by měla za účelem osvobození (scil. čsl. Němců z otroctví v Čsl. státu) býti odtržena jistá území Čsl. republiky. Stížnost sama aspoň implicate připouští, že tento závěr jest logicky možným, praví-li »Muss der Redner gerade eine solche Revolution im Auge gehabt haben? Stehen nicht tausend andere Möglichkeiten offen?« Logická možnost závěru však úplně stačí k odůvodnění napadeného výroku, zvláště, když okolnost, rozsudkem zdůrazňovaná, že obžalovaný jest tajemníkem německé nacionální strany, vzhledem k známému programu této strany postačitelně ospravedlňuje, proč nalézací soud z počtu možných závěrů dospěl právě k napadenému, ovšem obžalovanému nepříznivému závěru. Ostatně vývody stížnosti, brojící proti dotčené části rozsudku, spočívají na zřejmém nedorozumění. Rozsudek nikde nemluví o tom, že obžalovaný závadným projevem se snažil posluchače vyzvati k násilnému odtržení jistých území od republiky. Právem poukazuje odvod veřejného obžalobce, že by stěžovatel v tom případě byl se dopustil zločinu podle §u 15 zákona na ochranu republiky. Rozsudek (a to vším právem) spatřuje trestný jeho čin v tom, že závadným projevem se snažil vyvolati nadšení posluchačstva pro ideu osvobození z domnělého otroctví a tím přivoditi náladu ústavní jednotnosti nepřátelskou, tedy duševní stav, který je s to vybiť se v činech, republice škodlivých. Činnost taková však úplně vyčerpává právní pojem pobuřování, jak vyplývá z §§u 70, 71, 72 a 300 tr. zák. Tím vyvrácena jest i výtka s hlediska zmatku čís. 9 a) §u 281 tr. ř. učiněná, že tu schází jednání pobuřující proti ústavní jednotnosti státu, tedy proti zásadě § 3 ústavní listiny, že území Čsl. republiky tvoří

jednotný a nedílný celek, jehož hranice mohou býti měněny jen ústavním zákonem (srov. dův. zprávu k Šu 14 čís. 1).

Právně mylnou jest konečně i výtku, že nalézací soud nesprávně vyložil smysl slov Šu 14 čís. 1 zákona na ochranu republiky »pro jeho vznik«. Pouhá zmínka o vzniku státu při činnosti pobuřovací prý nestačí k vyplnění skutkové podstaty. Zákon má patrně prý na zřeteli, by pachatel vznik státu, zejména způsob jeho vzniku, nepříznivě posuzoval a pak této nepříznivé kritiky použil k tomu, by proti státu štvál. Pouhá zmínka o historické skutečnosti vzniku státu, nebylo-li jí nic vytýkáno, nebo nebyla-li hanobena, a nebylo-li jí použito jako prostředku k útoku na stát, nemůže prý podle přirozeného výkladu, a jelikož by nebylo rozumného důvodu, proč by se to prohlásilo za trestné, založiti skutkovou podstatu a to ani tehdy, kdyby se dodalo, že po tomto vzniku nebo tímto vznikem nastal nežádoucí stav řečníkův nebo jeho národa, leda by současně dalo se státu za vinu, že vznikl toliko za tím účelem, by stav ten byl přivoděn. Výklad stěžovatelův jest příliš úzkým. Zcela správně poukazuje veřejný obžalobce ve svém odvodním spise k tomu, že zmateční stížnost neprávem klade důraz na moment historicko-politický a teleologický, jakým způsobem stát vznikl a proč vznikl. Doslov prvního odstavce Šu 14 zákona na ochranu republiky, jakož i důvodová zpráva ústavněprávního výboru k tomuto ustanovení, která opakuje toliko obrat »pro jeho vznik« bez bližšího osvětlení, připouští výklad, jaký zastává rozsudek. Z obdobného doslovu dalších odstavců čís. 2 až 4 Šu 14 zákona, které postihují posuzování proti jednotlivým skupinám obyvatelů i proti jednotlivcům pro jejich národnost, jazyk, rasu nebo náboženství, nebo pro to, že jsou bez vyznání, lze souditi, že obrat »pro jeho vznik« má toliko znamenati, že vznik státu, t. j. okolnost, že vstoupil v život (srov. zák. ze dne 28. října 1918, čís. 11 Sb. z. a n.), že jest a trvá, musí býti buď skutečným nebo toliko předstíraným důvodem a rovněž prostředkem pobuřovací činnosti pachatelovy. Pouhá zmínka o vzniku státu ovšem nepostačí na vyplnění skutkové podstaty a to již z toho důvodu, jelikož není, aspoň zpravidla objektivně způsobitou, by vyvolala u posluchačů shora uvedenou nepříznivou náladu proti státu. Způsobivosti té lze však docíliti, poukazuje-li pachatel na jistý vztah mezi okolností vzniku a státem samým, a připisuje-li okolnosti té vlastnosti, účele nebo účinky posluchačům nepříznivé. Pobuřovati proti státu pro jeho vznik tedy možno nejen tím, že se nepříznivě kritikuje způsob jeho vzniku, nýbrž také vhodnou kritikou účelů a následků jeho vzniku. Zákonodárce v prvním odstavci Šu 14 zákona se nevyslovuje o tom, že toliko ten neb onen způsob zneužívání okolnosti vzniku státu k pobuřování proti státu samému považuje za trestný. Uváží-li se, že jakýkoliv způsob tohoto zneužívání směřuje nezbytně proti jsoucnosti státu, kterou dlužno chrániti v první řadě a jejíž ochrana předchází ochranu ostatních v Šu 14 čís. 1 zákona uvedených právních statků, nelze pochybovati o tom, že doslov zákonodárcem volený, není nahodilým, nýbrž má dáti výraz jeho vůli, by ustanovením tím postiženy byly veškeré shora uvedené případy zneužívání okolnosti vzniku státu k pobuřování proti státu samému a tím k porušení obecného míru. Právem proto nalézací soud ve štvavé kritice následků vzniku státu spatřoval pobuřování proti státu »pro jeho vznik«.